



İsim (Ad) Nedir?

Günlük hayatta birçok nesneyle karşılaşırız. Bunları, dilde kullanılır hâle getirmek için birtakım işaretlerle karşılarız. İşte varlığı karşılayan bu sembollere isim (ad) denir. İsimlerle, karşıladıkları kavram ve nesnelere arasında çok sıkı bir ilgi vardır. Bunlar daima birbirlerini çağırır. Örneğin “kitap” sözü aklımızda hemen varlık olarak “kitap” nesnesini canlandırır. Ya da bir kitabı gördüğümüzde zihnimizde hemen onu karşılayan isim belirir.

İsim (Ad) Türleri

1. Varlıklara Verilişlerine Göre

a) Tür (Cins) İsmi: Aynı türden varlıkları karşılayan isimlerdir. Bu isimler aynı dili konuşan herkes tarafından bilinir. Örneğin “ağaç” deyince herkesin zihninde bir ağaç şekli belirecektir.

Örnek:

Okul, sanatçı, şehir, dağ, hayvan, roman, ülke, gezegen

b) Özel İsim: Tek olan, tam bir benzeri bulunmayan varlıkları karşılayan isimlerdir.

- Yer adları (Çukurova, Anadolu...)
- Kişi adları (Yunus Emre, Yusuf Emin...)
- Ülke adları (Türkiye, Papua Yeni Gine...)
- Kitap, dergi, gazete adları (Aşk-ı Memnu, Sözde Kızlar, Sabah, Hürriyet...)
- Kurum adları (Marmara Üniversitesi, Kızılay, Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı...)
- Dil adları (Türkçe, İngilizce...)
- Din ve mezhep adları (İslamiyet, Sünnilik)
- Hayvanlara verilen adlar (Pamuk, Karabaş...)

Örnek:

Yahya Kemal İstanbul, Uludağ, Tekir, Bakırköy Lisesi, Çalkıuşu, Türkiye, Mars

NOT:

Bir isim, her zaman cins ismi olmayacağı gibi her zaman özel isim de olmaz. Cümlede kullanıldığı yere göre ismin cins veya özel olması değişir.

Örnek:

“Mevsimlerden baharı severim.” derken “bahar” cins isimdir. Ancak; “Bugün Bahar sınıfta yoktu.” cümlesinde bu isim bir kişi adı olmuş ve özel isim haline gelmiş. Elbette bunun tersi de olabilir.

Örneğin, “Uzaydan Dünya’nın fotoğrafını çekmişler.” cümlesinde “Dünya” özel bir isimdir. Çünkü bir gezegeni karşılar. Ancak; “Dün, dünyayı dolaştım, seni bulamadım.” cümlesinde “dünya” çok yer gezmek anlamında mecaz bir anlama gelmiş ve cins ismi olmuştur.

NOT:

Özel isimlerin baş harfleri her zaman büyük yazılır.

2. Varlıkların Sayılarına Göre

a) Tekil isim: Sayıca tek bir varlığı karşılayan isimlerdir:

Örnek:

Öğrenci, asker, futbolcu, yolcu, koyun, üye

Genel olarak bir türü karşılayan ya da sayılamayacak; yani katı bir cisim olmayan varlıkların isimleri de tekil isim sayılır. Örneğin “iki gündür su kesik.” cümlesinde “su” adet olarak sayılabilecek bir varlık değildir. Çoğul eki almadığı sürece tekil sayılır. Zaten çoğul eki olsa da, bu tür sözcükler çokluk bildirmez. “Sular ne zamandır akıyor.” dediğimizde birden fazla sudan bahsedildiği bellidir.



İsim (Ad)

Bilgenç Yayınları



b) Çoğul isim: Sayıca birden çok varlığı karşılayan isimlerdir. İsimlere “(- ler, - lar)” eki getirilerek yapılır.

Örnek:

Öğrenciler, askerler, futbolcular, yolcular, koyunlar, üyeler

c) Topluluk İsmi: Çoğul eki almadan ortak özellikleri olan birçok varlığı karşılayan isimlerdir:

Örnek:

Topluluk Adı, okul, bölük, ordu, takım, kafile, sürü

NOT:

Topluluk adı bazen tekil bir varlığı karşılayabilir. Bu durumda o sözcük artık topluluk adı değildir.

Örnek:

Sınıf, yarın pikniğe gidecek. (topluluk adı)

Sınıf, yarın boyanacak. (tekil ad)

2. Varlıkların Niteliklerine Göre

a) Somut isim: Çevremizde duyu organlarımız yoluyla varlığını hissettiğimiz birçok nesne vardır. Bunları karşılayan isimlere somut isim denir. Somut isimlerin karşıladığı varlıkları biz duyu organlarımız yardımıyla hissedebiliriz.

Örnek:

Ağaç, ev, taş, deniz, soğuk, rüzgar, yağmur, ışık

b) Soyut isim: Madde olarak bir varlığı bulunmayan, kavram olarak varlığı kabul edilen isimlerdir.

Örnek:

Aşk, sevgi, korku, cesaret, ruh, melek, rüya, hayal, mutluluk, güzellik, kötülük

Örnek Soru (1995 - ÖSS)

“Artık” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde ad olarak kullanılmıştır?

- A) Yemek hazır, artık sofraya oturabiliriz.
- B) O bardaktaki artık suyu dökübilirsin.
- C) Yemek artıklarını değerlendirmemiz gerekir.
- D) Havalarda ısındı, artık kar yağmaz.
- E) Sus artık, biraz da beni dinle!

Çözüm: Bir sözcüğün ad olarak kullanılması demek bir varlığı ya da kavramı karşılaması demektir. Buna göre seçeneklere baktığımızda C’de “artık” sözcüğünün ad olduğunu görürüz. Çünkü burada yemeklerin arta kalan kısmının adı olarak kullanılmış. Aynı sözcük A, D ve E’de zaman bildirecek şekilde, B’de ise su sözcüğünün niteliğini bildirecek şekilde kullanılmış. Dolayısıyla doğru cevap C olmalıdır.